

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Phormio IV

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

3.

- 534 **1** QUID FACIAM VNDE TAM SVBITO HVIC ARGENTVM IN-
 VENIAM hic cogitatio est, quemadmodum inuenire breui
 543 tempore possit argentum. — **10** NON TRIUMPHO EX NVPTIIS
 TVIS SI NIHIL NANCISCOR MALI maximum mihi gaudium est,
 si de tuis nuptiis nihil mali patiar, et adhuc me cogis, 5
 547 uti in malo aliud malum quaeram? — **14** VT NVLLVS
 LOCVS RELINQVATVR PRECI ut ex omni parte circumcluda-
 552 mus nostris precibus senis acres <iras>. — **19** PEDETEMPTIM
 TAMEN paulatim temptando uide an auxilium aliquid possis
 554 afferre. — **21** NE PLVS MINVSVE FAXIS omnia tempta, om- 10
 nia experire, ne aut plus aut minus facias, quod post in-
 558 cuses aut cuius te paeniteat. — **25** ISTAEC VERO VILIS
 EST amatoris animo pretium non credit pro ea magnum
 562 esse quam diligebat. — **29** PRAESTO EST AVDACISSIME
 QVOD VIS ONERIS INPONE ECFERET optimus ac necessarius 15
 utrimque semper adest, quodcumque onus impositum su-
 566 stinet. — **33** DICAM IN ITERE HINC MODO TE <AMOVE> cum
 ad Phormionem ire coeperimus, tunc dicam: modo hinc
 discede. uult enim secum solus consilium quaerere, quo-
 modo fieri possit, ut inueniatur argentum. 20

IV.

1.

- 567 **1** QUID QVA PROPECTVS CAUSA ES IN LEMNVN CHREMES
 in hac scaena narratio est itineris, et reuersionis simpli-
 577 cem continet expositionem. — **11** QUID GNATO OBIGERIT
 ME ABSENTE AVDISTIN CHREMES quoniam praeterito tempore 24

5 si] ... L, om. G | patior mali α | et] .. L, om. G ||
 8 senis acres iras Schoell: senes aut res codd. || 11 aut 2.] ... L,
 uel G | quod om. L || 12 aut W.: at G, ac L | cuius te W.:
 te alicuius codd. | ISTAEC] haec β || 15 hec feret G, & L ||
 17 itinere G (Ter. codd.) || 18 coepimus ut vid. L || 19 solus
 secum α || 21 chreme α, L || 22 <narrationis atque> reuer-
 sionis <ORIO> L

senes fecerant pactum, ut filiam Chremetis uxorem duceret filius Demiphonis — aliter enim res celari non potest, nisi per huiusmodi nuptias puella iungeretur —, et quoniam nunc per errorem credit filium suum aliam duxisse, idcirco cupit excusatum esse et potius quasi quamdam esse causam, quod uxorem duxerit filius. denique

- 578 adiungit **12** QVOD QVIDEM ME FACTVM CONSILII INCERTVM FACIT NAMQVE HANC CONDICIONEM SI CVI OBTVLERO EXTRARIO rationem reddit, cur ex eo, quod filius eius uxorem duxerit, non eam quam hic uoluit, sibi consilium uacillet et incertum sit: hanc enim condicionem si extraneo ante detulero, habeo necessitatem exponendi unde mihi sit; te autem fidelem esse mihi ita, quemadmodum ego mihi sum, cognoueram. at ille uero alienus, ad quem condicionem istam defero, si uoluerit affinitatem, tacere poterit, quousque familiaritas copuletur. sin autem me contempserit atque spreuerit, plus sciet quam opus est, siquidem in potestate habebit narrare quod comperit. quae res mihi magnam sollicitudinem generat, ne aliquo pacto hoc uxor mea cognoscat: est enim mihi non leuis metus, nam hoc 20 si comperit, superest, ut me excludat et domo egrediar. ego etenim de meis solus meus sum' hoc est: illa diues 589 est, ego pauper. — **23** NEQVE DEFETISCAR neque lassabo neque fatigabor. — ADEO EXPERIRIER semper temptare.

2.

- 591 **1** EGO HOMINEM CALLIDIOREM VIDI NEMINEM QVAM PHORMIONEM haec scaena expositionem tenet quid cum Phormione actum sit, uti argentum quaereretur, quod lenion

1 duceres G || 3 iungeretur W.: uinc-codd. || 4 quoniam post errorem codd. | nunc W.: hunc (post per α) codd. || 5 potius et G | quasi om. L | causam quandam esse α || 7 incertum consilii α || 11 <ab> extraneo L, <ab extrario id est> extraneo α | antea G || 13 cognoueram Zeune: -ro codd. || 16 quousque intercedet familiaritas α || 18 comperit W.: coeperit codd.; sic et infra 21 || 19 hanc uxorem meam β || 20 non om. L || 23 lassabo G || 24 fatigor codd., corr. W. || 27 sit, <scilicet>?

597 ferri posset pro Phaedria. — 7 VBI PHAEDRIAE SE OSTEN-
DERET NIHILO MINVS AMICVM ESSE QVAM ANTIPHONI agebat
dis gratiam datum sibi esse tempus, in quo tempore
ostendere se posset simili modo se amicum esse Phaedriae,
quemadmodum fuerat Antiphoni. nam ipsius opera Antipho 5
uxorem duxerat: rursus ipsius opera Phaedria redimet
meretricem.

3.

606 1 EXPECTO QVAM MOX RECIPIAT SESE GETA uti error
cumulari possit, interesse efficitur Antipho: ita enim sump-
tum consilium est, uti secundum legem Phormio uelit 10
illam ducere uxorem, quam habet Antipho, ita tamen si
accipiat dotem. hoc autem argentum dotis nomine acceptum
uult Phormio Phaedriae dare, ut ipse pro amica meretrice
lenoni det, ipse uero Phormio offerendo ac prolatando
producat nuptias, si argentum, quod Phaedriae ab amicis 15
promissum est, cum acceptum fuerit, senibus reddatur.
ergo hic dolus fit. Antipho praesens autem audit et uere
credit Phormionem uxorem esse ducturum. — 5 VENISSE
SALVVM VOLVPE EST incolumitas tua ex uoluptate est. —

609/10 9 SIC CIRCVIRI sic aliquem circumueniri. — 10 NAM HERCLE 20
EGO QVOQVE ID AGITANS MECVM SEDVLO INVENI OPINOR RE-
MEDIVM HVIC REI commendat consilium ex cura, siquidem
dicit se, uti etiam ipsi domini fecerunt, de hac re pluri-
618 mum cogitasse. — 13 IS QVI ISTAM quo facilius cognosci
posset 'qui Phormio', breuiter consilium dedit: 'is qui 25
621 istam' aut 'defendit' aut 'cognatam dicit'. — 16 VIDES
INTER NOS SI HAEC POTIVS CVM BONA VT COMPONENTVR
GRATIA QVAM CVM MALA cur non, Phormio, uides potius,

1 ferre β | possit α | vbi] ut *codd.* | ostendat *L* || 3 tempore
om. G. || 6 redimet *W.*: -meret *codd.* || 8 EXPECTO] ex eo *L* α ||
12 hoc autem] *hic desinit cod. L; de l v. praef.* || 17 fit *W.*: sit
codd. || 19 uoluptatis \bar{e} *G* | uoluntate *codd.* || 20 circum iri α ||
21 <ut> opinor *G* || 23 se dicit α | re *l, om. G* α || 25 possit *G* |
dedit] dicit *G* || 27 vt *om. G* α | componamus α (*recte?*) || 28 GRATIA
— Phormio *om. l* | cur — mala *om. G* | uide *l*, ut des α

- ut haec cum bona gratia componamus, non mala per in-*
 623 *uriam atque litem?* — **18** ERVS LIBERALIS EST quia per-
 suasurus Phormioni *aliquid* est, primo terrorem incit, de-
 inde blanditur ab utili, cum dicit 'dominus liberalis est,
 qui facile donare possit *et lites fugere*'. *subiunxit et an* 5
 fieri possit, ex auctoritate multorum quod expelli puella
 626 potest. — **21** QUID HIC COEPTAT aliter accipiens serui
 consilium Antipho irascitur. — AN LEGIBVS DATVRVM POENAS
 DICES SI ILLAM EIECERIT IAM ID EXPLORATVM EST respon-
 sio ex sola promissione est, *hoc est* 'non id metuimus: 10
 habemus enim certum consilium'. post quaestionem sola
 promissione dissolutam terret, quo facilius persuadeat Phor-
 mioni **23** SYDABIS SATIS SI CVM ILLO COEPTAS HOMINE. —
 630 **25** VERVM PONE ESSE VICTVM *etiamsi* contraria efficiatur
 euentu tota persuasio et facile uincatur *Demipho*, poena 15
 pecuniae est, *non capitis*, hoc est: condemnari poterit, *quod*
effecerit et liberatus erit, sed pecuniaria ista multa futura
 633 est, *non meruit eiectionem*. — **28** QUID VIS DARI TIBI IN
 MANVM ERVS VT HIS DESISTAT LITIBVS hoc est: quantam
 pecuniam *in praesenti* accipere uis, ut dominus ab hac 20
 640 lite discedat? — **35** IMMO NON POTVIT MELIUS PERVENIRE
 EO QVO NOS VOLVIMVS Chremes arripit consilium, quod suis
 commodis prosit, uti exclusa ista possit filiam suam De-
 642 miphonis filio collocare. — **37** PRIMO HOMO *INSANIBAT* quo
 facilius persuadeat, summam necessario dicit maiorem pri- 25
 643 mo petitam. — **38** LIBVIT hoc est: quantum ei libuit,
quod libitum ei factum est, tantum postulauit. — SI QVIS
 DARET TALENTVM MAGNVM* *si aliquis magnum talentum*

α^* [28] dicendo 'magnum' innuit tacendo esse et minus. nam
 maius appenditur CXX libris.

2 quia *om. l* || 3 est *ante* Phormioni α | terrorem ... atque
 incit *l* || 4 cum] & *l* || 5 donari α | posset *G*, potest *l* | subiun-
 xit et *W.*: se *in*x&c *l*, sené *i*uxit et *G* || 7 *e*petat α , temptat *G* ||
 14 *contrario* α | efficiatur *l*, efficitur *G*, (*post euentu*) α || 15 et (*post*
facile) *l*, ut α | poenam pecuniae esse β , poena pecuniae α || 17 *eie-*
cerit? | sed] ... *l, om. G* | multatio α || 22 fuit commodis *l*, com-
 modius α || 26 ei *om. G* || 27 tantum *om. G* || 28 aliquid <an> *G*

dare uellet. ex hoc summa maior quod petita sit, declaratur.

- 645 — **40** QVAESO QUID SI FILIAM SVAM VNICAM LOCARET ut, inquit, ostenderem ei iniuste petitam summam, *hoc ei dixi 'quid? si tu unicam filiam tuam in matrimonium collo-*
 646 *cares, tantundem dotis dares?'* — **41** PARVI RETVLIT NON 5
SVSCEPISSE contempsisti illum propterea, quia non suscep-
 649 et inuenta est quae dotem petat. — **44** HAEC DENIQVE
EIVS FVIT POSTREMA ORATIO EGO INQVIT IAM A PRINCIPIO
 AMICI FILIAM* oratio inducitur Phormionis ad summam 10
 necessariam persuasione uenientis. ac primo causa ponitur,
 cur non ante eam duxerit, quod opus argento sibi fuerit:
'nam iniquas nuptias pauperis ac diuitis futuras esse cre-
debam; idcirco autem non duxi, quia eam uolui ducere,
quae afferret aliquid, unde dissoluerem quae debebam. 15
 ergo si haec dabit quantum promisit illa quae sponsata
 est mihi, *non dubium est, quin hanc uelim ducere uxorem?*
 661 — **56** AGER OPPOSITVS PIGNORI EST OB DECEM MINAS* no-
 huit semel summam proponere, ne magnitudo terreret, sed
 perscite paulatim rerum necessariorum cum ratione summa 20
 662 concluditur. *denique concitatus decem minas promisit* **57** IAM
 664 *DABO. senex concedit: hoc enim dixit* **59** NE CLAMA PETITO
 HASCE DECEM A ME ego tibi has decem minas dabo. adiecit
 propter ancillam et supellectilem esse alias decem minas
 668 necessarias, et sic rationali petitione summa est. — **63** SE- 25
 SCENTAS PERINDE SCRIBITO MIHI DICAS magnitudine summae

$\alpha^{*}[10]$ per ethopoeiam (aethopeiam *cod.*).

*[18] id est: agrum dedi loco pignoris, id est uadimonii, ob decem minas, quarum singulae XXX solidis appenduntur.

2 s. u. f. α || 3 ostenderet (*om. ei*) *G* || 4 tu *om. G* | unicam post tuam *G* || 6 <sed> contempsisti *codd.* | istud α | suscepisti *Westerh.* | nam sic cepit *codd., corr. W.* || 11 peruenientis persuasione α || 13 pauperes ac diuites et credebant *G, corr. W.* || 14 idcirco autem | et idcirco α | ducere uoluit α || 15 soluerem *G* | quod α || 18 positus *G* | est pignori α || 19 semel] simul *Zeune, at cf. Don.* || 23 adiecit — summa (*add. effecta?*) est] dum propter ancillas et supellectilem inter omnia ad XXX minas peruenit α || 26 mihi scribito *G*

- excitatus exclamat 'quas uelit calumnias mihi et causas Phormio indicat'. positum est autem 'sescentas' pro quantilubet, ut (*Cic. in Verr. II, I 47, 125*) 'possum sescenta
 670 decreta proferre'. — **65** QVAESO EGO DABO QVIESCE TV MODO
 <con>sensum commodat senex, dummodo filia sua nubat 5
 673 Antiphoni. — **68** MEA CAUSA EICITVR *propter me ista*
 674 *eicitur*: iustius est, ut ego perdam. — **69** QVANTVM POTES
 ME INQVIT CERTIOREM FACITO quia leno crastinum diem
 constituit, cum dixit (*III 2, 46—48*) 'miles cras mihi argen-
 tum se dare dixit: mea lege utar, ut prior sit, qui prior 10
 ad dandum est', idcirco celeriter dari argentum desiderat. —
 678 **73** QVAE QVIDEM ILLI RES VERTAT MALE *hoc est: inde*
minus sumat, cui ex necessitate sum daturus, ut (*Verg. Ecl.*
IX 6) 'hos illi — quod nec bene uertat — mittimus
 680 haedos'. — **75** FRVCTVM QVEM LEMNI VXORIS REDDVNT PRAE- 15
 DIA quem fructum apud Lemnum reddunt praedia uxoris
 meae. — **76** TIBI OPVS ESSE DIXERO si pecuniam uxor
 quaerere uoluerit, dicam quod tibi opus fuit.

4.

- 682 **1** GETA QVID EGISTI in hac scaena iracunde interro-
 gat dominus, at seruus simpliciter interrogari se credens 20
 narrat quid egerit: EMVNXI ARGENTO SENES a senibus argen-
 tum abstuli. ita et reliqua aliter interrogatus aliter respon-
 sionem suscepit. — **9** QVID MINVS VTIBILE FVIT QVAM HOC
 690 VLCVS TANGERE* *hoc est: <***> hoc ulcus contingere*, siquidem
 inmissa patri spes est uxorem extrudi* *posse. at nunc si* 25
 Phormio accepit dotem, nempe ei ducenda est uxor. *sed*

α^* [24] est autem ulcus, quod ex se in carne nascitur.

*[25] id est expelli.

2 inducat *G* | autem est α | quantis nubet *codd.*, corr. *W.* ||
 3 uti *codd.*; ut Cicero *Westerh.* || 5 consensum *W.*; ass- *Westerh.* ||
 6 eicietur *G*; sic et *infra* || 7 iustius *W.*: ipsius *codd.* | ego ut
 α || 9 se argentum α || 13 *m m⁹ sūmat* *G* | ut <uigilius> α ||
 17 esse opus tibi *G* || 20 ac α || 21 <id est> a α || 24 *lac. sign. W.*;
 inutile fuit *vel sim. suppl.* || 26 nempe — uxor] uxorem ducet α

quid fiet si eam non duxerit? argentum reddet. ita nostra causa ibit in neruum, hoc est in periculum, sicut supra (II 2, 11) dictum est de Phormione 'uereor, ne istaec fortitudo in neruum erumpat denique'. — 15 NIHIL EST ANTIPHO QVOD NON MALE NARRANDO POSSIT DEPRAVARI quodcumque est, facile mala narratione deprauari potest et a bonitate deduci. — 24 QVOT RES POSTILLA MONSTRA EVENERVNT MIHI ordo: postilla quot mihi res euenerunt, quae res monstra sunt. — 27 INTERDIXIT ARIOLVS <ARVSPEX> VETVIT ANTE BRVMAM AVTEM NOVI NEGOTII QVID INCIPERE 10 ordo: aruspex autem uetuit noui quid negotii ante brumam incipere.*

α [9] fingit causas, quibus protrahendo nuptias interea uotis fruerentur. aruspex autem et ariolus hoc differunt, quod ariolus diuinat de humanis, aruspex de diuinis. canis intrans et gallina cantans malum omen significant.*

5.

- 713 1 QUIETVS ESTO INQVAM EGO CVRABO NE QVID VERBORVM hac scaena Demiphonis continentur uerba promittentis fratri omnia se esse facturum, uti Phormio cogatur et 15
 715 argentum accipere et uxorem ducere. — 3 VT CAVTVS EST VBI NIHIL OPVS EST iam notat senem, quod illic diligens sit, ubi opus non sit, propterea quoniam argentum non
 716 uere Phormioni dabitur, sed Phaedriae. — 4 MATVRA DVM LIBIDO HAEC EADEM MANET accelera, dum uoluntas permanet. 20
 quo facilius caritas esse doceatur, admonet celeritatis. —
 722 10 NOS NOSTRO OFFICIO NIHIL EGRESSOS ESSE quod oportebat nos secundum officium nostrum fecisse atque complese, quippe qui tantum dotis dederimus, quantum poposcerat Phormio. —
 723 11 QVID TVA MALVM ID REFERT quid id ad te attinet? 25
 'malum' autem interiectio est nihil significans. — QVID

3 uereor de phormione G | ne] ut *codd.* || 5 QVOD NON] quin Ter. | deprauarier Ter. || 11 ante om. G || 14 hac] hec G, in α || 18 non om. α | quam G || 20 <id est> accelera α | uoluptas G | permanet] est α || 26 est <irascentis> α

TVA REFERT quid tibi prodest? cui subiungitur MAGNI DE-
 726 *MIPHO hoc est: magni refert.* — 14 *MVLIER MVLIERI MAGIS*
CONGRVIT feminae femina magis poterit persuadere.*

α* [3] partes enim uirorum uiros, feminarum feminas, ut docet
 Horatius (?), agere conuenit.

V.

1.

- 728 1 *QVID AGAM QVEM <MIHI> MISERA AMICVM INVENIAM*
 haec scaena est, quae soluit errorem. *anus quoque* Sophrona 5
egreditur: comperto, quod excludi habet a nuptiis puella,
 quaerit auxilium: inuenit senem patrem et narrat, quem-
 admodum res gestae sint, et se ab hoc facto, quod puella
 nupserit, excusat per ueniale statum, quod *hoc* quod
 730 *factum sit necessitate sit factum.* — 3 *NAM VEREOR ERA* 10
NE OB MEVM SVASVM INDIGNA INIVRIA AFFICIATVR uehementer
pertimesco, ne Philumena propter meum consiliū graui
 732 *afficiatur iniuria.* — 5 *NAM QVAE HAEC ANVS EST* ordo:
 quatenam haec anus est? Virgilius (*Georg. IV 445*) 'nam
 quis te, iuuenum confidentissime' pro quisnam. — *QVOD* 15
VT FACEREM EGESTAS ME IMPVLIT hic est tota illa purgatio,
 quod inopia fecit, ut puellam illam in matrimonio collo-
 caret, cum firmas nuptias esse crederet, quod absente patre
 filius duxisset uxorem. quamquam temptat etiam quandam
 734 compensationem, cum dicit 7 *VT CONSVLEREM VITA VT IN* 20
 735 *TVTO FORET hoc est: feci, sed et profui.* — 8 *NISI ME ANIMVS*
FALLIT AVT PARVM PROSPICIVNT OCVLII duobus modis con-

3 femina feminae α || 5 <in> hac α | soluit] solū (post
 errorem α) *codd.* | errorem <continet> *male suppl. G* | Sophrona
 ante quae α || 6 *compto G*, *patiens α* | habeat α || 9 *exclusam*
 α | quod 1.] quia α || 11 *suasum <solacium indigne> indigna G*
 (*gloss. et var. lect.*) || 14 *est*] ut α || 15 *qvod om. G* || 16 *compulit*
G | *praerogatio l* || 17 *illam om. G* | *in om. l* α || 19 *uxorem du-*
xisset α || 20 *vt 1.*] ut id *l* | uitā *G* α || 21 *hoc — profui W.*: hic
 enim fecisset et profui *G*, . . . est profui *l* || 22 *contemptam G* α